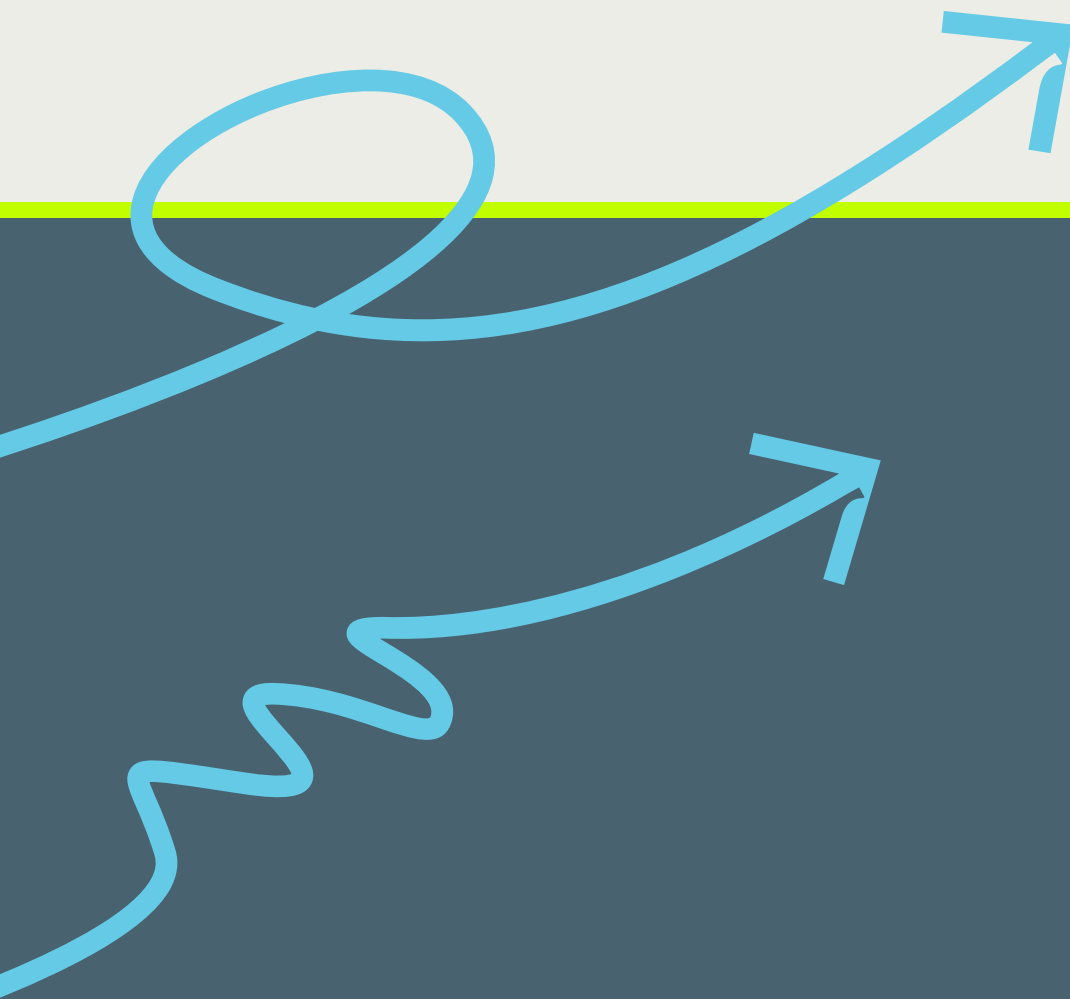

Werk aan weerbaarheid

Werk aan weerbaarheid

Jaarbericht Nationaal Klimaat Platform 2024

Voorwoord

Dit Jaarbericht 2024 bevat een overzicht van alle werkzaamheden van het Nationaal Klimaat Platform (NKP) in achterliggend jaar. In dit tweede jaar van het NKP is onze organisatie tot volle wasdom gekomen. Zoals onze missie vraagt, zijn in 2024 vele verhalen gedeeld op het open podium van het NKP. Daarnaast heeft onze dagelijkse zoektocht – kunnen mensen de klimaat- en energietransitie meemaken? – signalen opgeleverd die hun weg hebben gevonden naar Den Haag. Hoe we dat hebben gedaan, leest u in dit jaarbericht.

De klimaat- en energietransitie is volop aan de gang. Veel gaat goed. Overal zijn burgers en ondernemers individueel of collectief aan de slag. Miljarden euro's worden geïnvesteerd in duurzame energie en besparing. Nieuwe groene ketens in bouw en voeding komen eraan. Nieuwe opslagtechnieken, lokale energiesystemen, duurzame wijken, er wordt flink gepioneerd, geïnnoveerd en opgeschaald.

En veel gaat (nog) niet goed. Congestie op het elektriciteitsnet, (te) hoge energieprijzen, te dure elektrische busjes nodig om een zero-emissiezone binnen te komen, uitblijvende warmtenetten waarop vooral mensen met een smalle beurs aangewezen zijn, vertraging in de waterstofketen en bij vergunningen voor energieprojecten, inzakkende markten voor elektrische auto's, warmtepompen en zonnepanelen, enzovoorts. Mensen hebben hier last van. Ze kunnen kansen niet pakken en worden zo beperkt in hun mogelijkheden om te profiteren van de transitie.

Er is dus werk aan de winkel. Dat motiveert mij en het team van het NKP om in 2025 onverminderd door te gaan met opdracht die het kabinet aan ons in 2022 gesteld heeft. Dat het huidige kabinet mij in december 2024 heeft herbenoemd, is een extra aanmoediging om de verhalen uit de praktijk elke dag recht te doen.

Kees Vendrik
Voorzitter Nationaal Klimaat Platform

Inhoud

Voorwoord	2
1 Het Nationaal Klimaat Platform	4
2 “It’s the economy stupid”	5
3 Wat deed het NKP in 2024	7

1 Het Nationaal Klimaat Platform

Bij gelegenheid van de jaarlijkse Dag van het Klimaatakkoord is op 3 november 2022 het Nationaal Klimaat Platform (verder: NKP) officieel gelanceerd. Het kabinet heeft het NKP het mandaat gegeven om gedurende een periode van 4 jaar als onafhankelijk platform de maatschappelijke betrokkenheid bij het klimaatbeleid te vergroten, met speciale aandacht voor groepen die moeilijker te bereiken zijn. Met de instelling van het NKP biedt het kabinet de ruimte om de klimaat- en energietransitie te versterken met inzichten vanuit de leefwereld van burgers en ondernemers.

Het mandaat formuleert twee kerntaken voor het NKP:

- Het gevraagd en ongevraagd signaleren en adviseren aan de minister voor Klimaat en Groene Groei over ontwikkelingen die direct of indirect van belang zijn voor het klimaatbeleid. De focus van de adviezen zal liggen op de maatschappij en burgers en hun reflecties op het klimaatbeleid.
- Het aanjagen van de dialoog over het klimaatbeleid in de samenleving, met bijzondere aandacht voor de thematiek rond de rechtvaardige transitie en het betrekken van groepen in de samenleving die minder verbondenheid en betrokkenheid voelen bij de klimaattransitie.

Missie en focus van het NKP

Sinds de start in november 2022 is de leidende vraag van het Nationaal Klimaat Platform: *'Wat hebben mensen nodig om aan de klimaat- en energietransitie te kunnen deelnemen?'* Alle dialogen en activiteiten van het platform zijn erop gericht om meer burgers en ondernemers aan de transitie te verbinden. Daarvoor zoeken we burgers, ondernemers en hun gemeenschappen op, geven we ze podium om hun verhaal te delen, doen we gericht onderzoek naar structurele kansen en knelpunten die zij ervaren en brengen we deze onder de aandacht van beleid.

De praktijkervaring van burgers en ondernemers moet gehoord worden om een hoger tempo te kunnen realiseren en de maatschappelijke bedding van de transitie te versterken. Door stem en steun te geven aan groepen in de samenleving die zich minder verbonden en betrokken voelen bij de klimaattransitie wordt het klimaatbeleid verbreed naar nieuwe groepen in de samenleving en worden ook kwetsbare groepen gehoord. Bovendien is onze ervaring dat veel burgers en ondernemers niet alleen willen meepraten, maar ook willen meedoen. Het klimaatbeleid biedt nog onvoldoende ruimte en richting om deze daadkracht te kunnen ontketenen. Door maatschappelijk initiatief ruimte en steun te bieden worden vrijwilligers geactiveerd om in eigen omgeving aan de slag te gaan: in buurten en wijken, op sportterreinen en bedrijventerreinen en zo voorts.

Onder het motto 'versnellen en verbinden' wil het NKP de krachten bundelen met iedereen die kan en wil bijdragen aan oplossingen. Complementariteit is daarbij het vertrekpunt: een initiatief van het NKP moet aanvullend zijn op bestaande activiteiten of daaraan substantiële waarde kunnen toevoegen.

Samenvattend richt het NKP zich op het:

- Signaleren van kansen en belemmeringen in de uitvoeringspraktijk.
- Actief benaderen van groepen die zich minder verbonden en betrokken voelen.
- Bieden van een podium aan inspirerende voorbeelden en initiatieven.
- Agenderen van de inzet die met klimaatbeleid nodig is om bestaanszekerheid te versterken en maatschappelijk initiatief voldoende ruimte en steun te bieden.

2 “It’s the economy stupid”

Deze uitspraak van oud-president Bill Clinton tijdens zijn campagne in 1992 is meer dan ooit van toepassing op de klimaat- en energietransitie. Jaren terug gestart vanuit de noodzaak om broeikasgasemissies ook in Nederland voortvarend terug te dringen, is de transitie - de grootste verbouwing die Nederland ooit gekend heeft - in 2024 in het hart van het politieke en maatschappelijke debat over economie, ondernemerschap en mondiale concurrentie terechtgekomen. Met de inval van Rusland in Oekraïne is voor Nederland en Europa de weg afgesneden naar goedkoop gas uit het oosten. Versnelling van de energietransitie is de enige weg vooruit om af te komen van onze afhankelijkheid van fossiele bronnen, die voor de concurrentie in de VS en China makkelijker en tegen lagere kosten beschikbaar zijn. Versnelling is economische noodzaak geworden, zodat duurzame bronnen van energie tegen concurrerende kosten op grotere schaal beschikbaar komen.

Die economische noodzaak voelen ook burgers en ondernemers in buurten en wijken. Zij kampen met hoge energieprijzen, uitblijvende warmtenetten, congestie op het elektriciteitsnet en onzekerheid rond bijvoorbeeld warmtepompen en zonnepanelen. De torenhoge gasprijzen, met name in het voorjaar van 2022, hebben velen aangespoord (sneller) werk te maken van besparing en verduurzaming van de eigen energiebehoefte. Energie-fixers en coaches zijn langs de deuren gegaan om mensen te ondersteunen. Met verruimde besparingsprogramma’s, het prijsplafond en onder meer de energietoeslag is de overheid bijgesprongen. Terecht, want de bestaanszekerheid van velen stond onder druk. Ook hier geldt: we zijn er nog lang niet. Veruit de meeste burgers en ondernemers kunnen nog niet zonder gas. Ook al zijn de gasprijzen in 2024 gelukkig in rustiger vaarwater gekomen, de onzekerheid over de maandelijkse energierekening is gebleven. En dat klemt het meest in buurten waar mensen rond moeten komen van een bescheiden inkomen en tal van andere issues spelen rond leefbaarheid en bestaanszekerheid. Versnelling van de energietransitie is de beste manier om deze bron van bestaansonzekerheid structureel aan te pakken.

De onzekerheid is voor burgers en ondernemers niet minder geworden, nu de rijksoverheid in 2024 uiteenlopende signalen heeft afgegeven. De transitie gaat door, maar voorgenomen maatregelen (zoals invoering van installatieplicht van de hybride warmtepomp in 2026) zijn herzien. Dat zet ook bedrijven, die zich hebben voorbereid op deze maatregelen, op het verkeerde been. De salderingsregeling is afgeschaft, zonder scherp perspectief voor burgers en ondernemers wat daarna komt. Ook rond de introductie van elektrische personenauto’s heerst nog veel onduidelijkheid en voor veel boeren en tuinders is de overschakeling naar een duurzame bedrijfsvoering nog een avontuur met een onzekere afloop. In de media en in het dagelijks werk van het NKP zien we de voorbeelden, niet verrassend, voortdurend terug. Mensen hechten aan duidelijkheid, willen perspectief en verwachten werkbare oplossingen voor langlopende problemen. Gebrek daaraan tast draagvlak aan en belemmert tastbare actie. Met voortvarend én koersvast beleid is daadwerkelijk een wereld te winnen.

De wil om in actie te komen en stappen te zetten is er ruimschoots. Ook dat is een constante in ons werk in 2024. Naast perspectief en richting is er ook behoefte aan meer ruimte voor gezamenlijk, lokaal initiatief. Dat horen we van burgercollectieven en groepen ondernemers, maar ook in onze gesprekken met lokale bestuurders. Zij kijken vanuit de praktijk en zien vele onderbenutte mogelijkheden, bijvoorbeeld in de aanpak van netcongestie met ontwikkeling van lokale energiehubbs in wijken, op sportcomplexen en bedrijventerreinen.

Dit onderbenutte potentieel kan worden ontsloten, maar dat vraagt meer dan eens ondersteuning en ruimte voor samenwerking en collectieve actie. Een grote groep mensen wil verduurzamen, bijvoorbeeld in de eigen woning, maar ervaart belemmeringen om zelf mee te (kunnen) doen. Veel mensen beschikken over te weinig kennis, tijd of geld om op eigen kracht ramen, dak of vloeren van de woning te (laten) isoleren, of met een warmtepomp het gasverbruik terug te dringen. Zeker voor de meer ingrijpende en kostbaarder maatregelen geldt dat veel mensen liever meedoen met anderen in de omgeving. Hier schuilt een belangrijke les voor bestuurders en beleidsmakers. Het huidige transitiebeleid – bijvoorbeeld subsidies voor duurzame opwek of isolatiemaatregelen – is sterk gericht op individuele burgers en bedrijven. Meer ondersteuning voor collectieve actie en samenwerking is een welkome aanvulling.

Met perspectief, koersvast beleid en ruimte voor lokaal initiatief wordt de klimaat- en energietransitie een project dat velen samen dragen. De lokale praktijk is bovendien een uiterst waardevolle bron voor beleidsmakers die aan de lat staan om de (financiële) spelregels bij de tijd te houden. Dat is geen geringe opgave. Doen we dit goed, dan liggen aanzienlijke baten in het verschiet. Meer grip op onze energie voorziening, kansen voor groei en ondernemerschap, minder bestaansonzekerheid.

3 Wat deed het NKP in 2024

Het jaar 2024 was het tweede volle jaar van het Nationaal Klimaat Platform. Sinds de start in november 2022 is de leidende vraag van het Nationaal Klimaat Platform: 'Wat hebben mensen nodig om aan de klimaat- en energietransitie te kunnen deelnemen?' Daarvoor zoeken we burgers, ondernemers en hun gemeenschappen op, geven we ze podium om hun verhaal te delen, doen we gericht onderzoek naar structurele kansen en knelpunten die zij ervaren en brengen we deze onder de aandacht van beleid.

In het onderstaande kader een overzicht van de belangrijkste activiteiten in het jaar 2024.

Overzicht belangrijkste activiteiten NKP januari 2024 – december 2024

Alle informatie is terug te vinden op [onze website](#)

- *Mensen in armoede over de klimaat- en energietransitie*. Eindrapport Sterk uit Armoede (18 januari)
- Pleidooi van maatschappelijke alliantie t.b.v. formatie (24 januari en 3 april)
- Denktank toekomstbestendige energiehub's op bedrijventerreinen (24 maart)
- *Politieke moed in tijden van schaarste*. Jaarbericht NKP 2023 (29 maart)
- *Maatschappelijke aanbevelingen voor het Klimaatplan 2024*. Rapport t.b.v. ministerie KGG (5 april)
- Werkbijeenkomst *Randvoorwaarden voor digitalisering in energiegemeenschappen* met Club van Wageningen (9 april)
- Werkbijeenkomst over juridische kansen en showstoppers in de ontwikkeling van buurtbatterijen, in samenwerking met het juristennetwerk i.s.m. met Juristen voor een Duurzame wereld (28 mei)
- *Lokale daadkracht versterkt*. Voorstel voor een Nationaal Programma Maatschappelijk Initiatief (31 mei)
- *Potentie van Energiegemeenschappen*. Onderzoek naar het potentieel van energiegemeenschappen in Nederland. Eindrapport CE Delft (mei)
- 3^e Signalenrapportage *Bouwstenen voor Bestaanszekerheid* (11 juni)
- *Top van Onderop Gelderland*, samen met het Gelders Energieakkoord (13 juni)
- *Amateursport fit voor de toekomst*. Optiedocument versnelling Routekaart verduurzaming sport (18 juni)
- Dialoog met 237 MBO-studenten: welke onderwerpen vinden zij belangrijk voor de toekomst? In samenwerking met SDG Nederland (maart – juni)
- Toekomstbouwplaatsen in Utrecht (19 juni), Groningen (28 juni), en Breda (10 september) met in totaal 69 deelnemers, variërend in leeftijd van 16 tot 76 jaar, in samenwerking met SDG Nederland
- Enquête onder ca. 1500 deelnemers van *Zwarte Cross* (17–20 juli) en *Lowlands* (16–18 augustus): klimaatverandering in taal en beeld, i.s.m. het Fontys Lectoraat ontwerpen aan de journalistiek
- Werkbijeenkomst over de praktijk van verduurzaming kwetsbare wijken i.s.m. Platform 31 met in totaal 50 deelnemers (1 oktober 2024)
- Werkbijeenkomst Decentraal energiesysteem met vertegenwoordigers van rijk, gemeenten, netbeheerders, bedrijventerreinen, NP RES en NPLW (14 oktober)
- Deelname aan de Dutch Design week, samen met Foodhub, met een interactieve installatie over de toekomst van voedsel [Op zoek naar een nieuwe taal voor voedsel en landbouw - World Design Embassies](#) ((19 en 20 oktober)
- Brief *Ontsluiting van private financiering tbv verduurzaming amateursportlocaties* (7 november 2024)
- Top van Onderop (20 november): landelijk event met ruim 900 bezoekers die konden meedoen aan een van de dertig workshops
- Jongerenconsultatie met circa 90 jongeren uit het mbo en hbo over hun toekomstvisie op landbouw, voeding en gezondheid, in samenwerking met Foodhub (oktober - december)
- Gesprekkenreeks over de toekomst van de landbouw en voedsel, in samenwerking met de Balie en Foodhub (8 mei, 10 september, 22 oktober en 11 december)
- Onderzoeksrapport *Bestaanszekerheid van boeren: verdienvermogen nu en in de toekomst*. NKP i.s.m. Wageningen Economic Research (28 november 2024).
- 4^e Signalenrapport *Een duurzame basis voor bestaanszekerheid van boeren en tuinders* (19 november 2024)
- Brief vervolg op 2^e Signalenrapport "Basis in Balans" (19 december 2024)
- Werkbezoeken, onder meer naar Urenco (Almelo), bedrijventerreinen Weert, Friesland en Noord-Brabant, initiatief Warm Amsterdam, Local4Local pilots in de Achterhoek, de Rotterdams haven, Nobian, stalling Rust Roest voor elektrische boten en caravans (Koudekerk aan den Rijn),
- Circa 30 gevraagde lezingen, o.m. over verduurzaming van sport tijdens het Top 2 Top diner t.g.v. de Olympische Spelen in Parijs (3 augustus); interviews voor media, vaktijdschriften, radio en tv.
- Negen online webinars (met terugkijk en terugluistermogelijkheid), met als onderwerpen Nieuwe Leennormen en verduurzaming van woningen (24 januari), Lokale energieopwekking (1 maart), Input van burgers voor het Klimaatplan (10 april), Energiedelen (17 mei) en verduurzaming sportverenigingen (21

juni), toekomst van landbouw en voeding (16 september), In gesprek met minister KGG over klimaatplannen kabinet (24 september), betaalbare mobiliteit (12 november) en terugblikken op en vooruitkijken naar klimaatbeleid (16 december).

- Vier podcastgesprekken over praktijkverhalen vanuit de samenleving met positieve geluiden over de koers naar een duurzame toekomst. Onderwerpen zijn: verduurzaming sport (11 november); gesprek met voorzitter klimaattaafel Bonaire (20 november), de toekomst van de landbouw (25 november) en toekomstbestendig eten (9 december).
- Met 12 maandberichten van Energieopwek.nl actief communiceren over ontwikkeling van opwek van duurzame energie. Elk bericht leidde tot divers media-aandacht.
- Op social media legt NKP de focus bij LinkedIn, wat in 2024 een toename van 40% volgers heeft opgeleverd. Met 3925 volgers hebben we inmiddels een goed bereik op dit kanaal. Ook op Instagram zijn we actief en we verkennen welke mogelijkheden Bluesky biedt.

Dialogoog met de samenleving

Het Nationaal Klimaatplatform wil verbinden. Enerzijds door contact te zoeken met groepen in de samenleving die minder verbondenheid en betrokkenheid voelen bij de klimaattransitie. Anderzijds door groepen met elkaar in gesprek te brengen die elkaar normaal gesproken niet zo snel tegenkomen.

Kwetsbare groepen

Onze inzet was er ook in 2024 op gericht om een bredere groep burgers met het klimaatbeleid te verbinden en met name kwetsbare groepen een stem te geven. Daarmee is in 2023 al een start gemaakt, onder meer met opdrachten aan het netwerk Sterk uit Armoede, de Stichting Klimaatgesprekken en de Alliantie Inclusieve Energietransitie. Zij hebben in eigen achterban gesproken over de rol van energie en klimaat in hun dagelijks leven en de rol die beleid hierin kan spelen. Daarnaast heeft NKP drie dialoogsessies in het land georganiseerd waaraan meer dan 100 burgers hebben deelgenomen. De resultaten en aanbevelingen van deze dialoogsessies zijn gebundeld en in april 2024 gepubliceerd in een advies *Maatschappelijke aanbevelingen voor het Klimaatplan 2024* aan het ministerie KGG. De uitkomsten zijn meegenomen in het ontwerp-klimaatplan voor 2025-2035 dat in maart 2025 naar de Kamer is gestuurd.

Verder zijn diverse werkbezoeken georganiseerd naar kwetsbare wijken, onder meer in Heerlen, Schiedam en Lelystad. Doel is inzicht te krijgen wat er in deze wijken leeft en welke kansen en knelpunten de klimaattransitie oplevert voor kwetsbare groepen in deze wijken. In dialoog met bewoners, professionals en overheden bepalen we hoe verduurzaming van de woonomgeving kan bijdragen aan bestaanszekerheid. De inzichten worden gebruikt in een voor medio 2025 geplande signalenrapport.

Jongeren

Samen met SDG Nederland en de Hogeschool Utrecht heeft het NKP in 2024 door het hele land gesprekken gevoerd met ruim 200 jongeren uit het mbo. Doel was om beter zicht te krijgen op hun zorgen over de samenleving en hun beelden van een duurzame toekomst voor henzelf, de ander, en de planeet. Bovendien is – in samenwerking met Foodhub – aan circa 90 jongeren uit het mbo en hbo in het bijzonder gevraagd naar hun toekomstvisie op landbouw, voeding en gezondheid. Hun inzichten zijn verwerkt in het 4^e Signalenrapport over landbouw en voeding dat in november 2024 is gepubliceerd.

In een intergenerationele dialoog zijn in totaal 69 deelnemers, variërend in leeftijd van 16 tot 76 jaar, met elkaar in gesprek gegaan over een toekomst waarin zij willen leven. Hierbij heeft het NKP samengewerkt met onder meer SDG Nederland, de Nationale Jongerenraad, Worldconnectors en het Lab Toekomstige Generaties. De

inzichten die in deze zogeheten toekomstbouwplaatsen in Midden-, Noord- en Zuid-Nederland zijn opgehaald, vormen de basis van een gezamenlijke 'Actieagenda voor de Toekomst'. Deze is op de SDG Action Day 2024 overhandigd aan Sharon Dijkema (voorzitter VNG én lid van de internationale VN Adviesgroep Lokale en Regionale Overheden). Ook zijn de inzichten gepresenteerd in de interdepartementale werkgroep waarin verschillende ministeries werken aan duurzaamheid in het onderwijs en is de actieagenda ingebracht op de 2024 VN Summit of the Future in New York.

Verbreding door taal en beeld

Een les uit de bovenstaande projecten is dat de keuze van de juiste woorden en beelden bepaalt of je in gesprek komt met groepen die minder verbondenheid en betrokkenheid voelen bij de klimaattransitie. Zo voelen veel jongeren zich niet aangesproken met woorden als 'klimaat' en 'duurzaamheid', terwijl in het verdere gesprek blijkt dat ze veel waarde hechten aan gezondheid en goede leefomgeving. Om beter zicht te krijgen naar het effect van beeld- en taalgebruik hebben we een enquête gehouden onder bezoekers van twee festivals: de *Zwarte Cross* (17–20 juli) en *Lowlands* (16–18 augustus). In totaal hebben 1500 bezoekers aan de enquête deelgenomen. De resultaten worden gerapporteerd door medewerkers van het Fontys Lectoraat ontwerpen aan de journalistiek en naar verwachting voorjaar 2025 op de website van het NKP gepubliceerd.

Top van Onderop

Op 20 november 2024 is de tweede Top van Onderop georganiseerd. Met ruim 900 bezoekers is de bijeenkomst in theater 't Spant opnieuw goed bezocht. Tweederde van de deelnemers kwam voor het eerst, wat goed past bij ons streven om een bredere groep in de samenleving te bereiken. Naast enkele toppers uit de lokale praktijk en een professionele artiest namen ook de minister voor Klimaat en Groene Groei en de Klimaatgezant online deel, met hun reflectie vanuit de klimaatconferentie in Bakoe. Uit de evaluatie onder deelnemers blijkt dat dit evenement opnieuw heel goed is gewaardeerd, hoewel we wel verbeterpunten zien bij de programmering van deelsessies. Op sociale media veel aandacht voor deze Top, in de reguliere media (BNR, Vroege Vogels, RTV Noord, diverse dagbladen) dit jaar wat minder dan vorig jaar. Het ministerie van KGG heeft verschillende sessies georganiseerd op deze Top aan de hand van stripverhalen die voor het Klimaatplan zijn ontwikkeld.

Webinars

Een vast onderdeel van ons werkprogramma vormen de online webinars. In 2024 zijn negen webinars gerealiseerd, met terugkijk¹- en terugluistermogelijkheid². Onderwerpen waren onder meer: Nieuwe Leennormen en verduurzaming van woningen (24 januari), Input van burgers voor het Klimaatplan (10 april), Energiedelen in wijken en op bedrijventerreinen (17 mei), Verduurzaming bij sportverenigingen (21 juni), Toekomst van landbouw en voeding (16 september) en Betaalbare mobiliteit (12 november). Minister Hermans heeft op 24 september deelgenomen aan een online webinar over klimaatplannen van het kabinet Schoof. Deze webinars zijn steeds goed bekeken door een breed publiek en worden door goed geïnformeerde experts en beleidsmedewerkers zeer gewaardeerd.

¹ [YouTubekanaal Nationaal Klimaat Platform](#)

² [Spotifykanaal Woest optimistisch, Nationaal Klimaat Platform](#)

Signalen uit de praktijk

Kerntaak van het NKP is om kansen en knelpunten die burgers en ondernemers ervaren in de dagelijkse praktijk van de klimaat- en energietransitie op te halen, te analyseren en op basis van deze signalen de minister voor Klimaat en Groene Groei te adviseren over ontwikkelingen die direct of indirect van belang zijn voor het klimaatbeleid. In 2024 heeft het NKP twee signalenrapporten uitgebracht.

Bouwstenen voor bestaanszekerheid

In het 3e Signalenrapport, getiteld *Bouwstenen voor Bestaanszekerheid*, draagt het NKP bouwstenen aan voor een klimaat- en energiebeleid dat bijdraagt aan bestaanszekerheid, grip, energie-onafhankelijkheid en duurzaam verdienvermogen van burgers en ondernemers. De gesprekken die wij in het land voeren, bevestigen wat ook onderzoek laat zien: mensen hechten waarde aan duidelijkheid, willen perspectief en verwachten van het kabinet werkbare oplossingen voor langlopende problemen. Gebrek daaraan tast draagvlak aan. Dat is ook de kernboodschap van dit Signalenrapport aan het nieuwe kabinet: met voortvarend en koersvast beleid is een wereld te winnen.

Het Signalenrapport draagt vijf bouwstenen aan waarmee het klimaat- en energiebeleid aangrijpingspunten kan bieden voor het realiseren van belangrijke maatschappelijke waarden voor burgers, ondernemers en hun gemeenschappen. Het gaat onder meer om een eerlijke verdeling van lusten en lasten van de transitie, extra aandacht voor kwetsbare groepen en gerichte steun voor verduurzaming van mkb-bedrijven. Geconstateerd wordt dat het in deze fase van de energie- en klimaattransitie gaat om de uitvoering en de lastige keuzen die daarbij op alle schaalniveaus genomen moeten worden in de verdeling van schaarste aan ruimte, arbeidskrachten, netcapaciteit en geld. Wanneer de politiek hier geen expliciete keuzen maakt, domineert snel het recht van de sterkste, de beste lobby of de grootste portemonnee. Om kansen van alle burgers, ondernemers en hun gemeenschappen te verzilveren, zijn dus tegenwicht, een rechte rug en politieke moed gevraagd.

Verduurzaming als basis voor bestaanszekerheid

De bestaanszekerheid van veel kleine en middelgrote landbouwbedrijven staan momenteel onder druk. Het 4^e Signalenrapport, getiteld *Een duurzame basis voor bestaanszekerheid voor boeren en tuinders*, gaat in op de vraag in hoeverre verduurzaming bijdraagt aan de bestaanszekerheid van boeren en tuinders. Daartoe heeft het NKP zich verdiept in de financiële gevolgen voor het inkomen van agrarische ondernemers, in het bijzonder familiebedrijven in de akkerbouw en melkveehouderij, wanneer zij de overstap maken naar een duurzaam verdienmodel.

We zien door het land talrijke initiatieven van ondernemers in de land- en tuinbouw, bijvoorbeeld op het gebied van groene technologie, korte ketens, inkoop van duurzame landbouwproducten van eigen bodem, bio-based bouwen, voedselgemeenschappen en gezonde voeding. Er zijn pioniers die aantonen dat de investeringen in verduurzaming niet alleen terug te verdienen zijn, maar op termijn ook kunnen resulteren in een duurzaam verdienmodel met betere economische resultaten. Maar voor veel boeren en tuinders is de omschakeling naar een duurzame bedrijfsvoering nog een avontuur met een onzekere afloop. Binnen de huidige marktomstandigheden is daarom niet te verwachten dat deze duurzame verdienmodellen op grote schaal toepasbaar zijn voor een bredere groep boeren.

Om een duurzaam landbouw- en voedselsysteem te realiseren is een gezamenlijk aanpak van partijen binnen en buiten de agrarische sector nodig. Het NKP heeft zich in 2024 op diverse manieren ingespannen om veelbelovende initiatieven een podium te bieden en verbindingen tussen groene koplopers en gangbare partijen te versterken. Met dit Signalenrapport wil het NKP een constructieve bijdrage leveren aan dialoog in beleid en samenleving over de toekomst van ons landbouw- en voedselsysteem, waarover veel meer overeenstemming blijkt te bestaan dan vaak wordt gesuggereerd. In maart 2025 wordt een reactie van het kabinet verwacht op dit Signalenrapport van het NKP en op een advies van de Wetenschappelijke Klimaatraad over landbouw, dat rond dezelfde tijd gepubliceerd is.

Versnellingsimpuls in de amateursport

In steden en dorpen vormen lokale sportverenigingen de sociale netwerken waar mensen samenkomen om te sporten, plezier te hebben en de onderlinge banden te versterken. Veel amateurclubs zijn echter kwetsbaar voor een hoge energierekening. Daarom is het NKP najaar 2023 een initiatief gestart, in nauwe samenwerking met betrokken partijen en de departementen VWS, BZK en EZK, om een versnellingsaanpak te ontwikkelen voor de verduurzaming van accommodaties voor amateurclubs.

Primair doel van deze impuls is om de energierekening van amateursportverenigingen betaalbaar te maken en te houden zodat sporten voor iedereen betaalbaar en bereikbaar blijft. Daartoe bevat de impuls drie sleutels: (i) ontzorging van amateurclubs met hoogwaardig energieadvies, (ii) betere toegang tot financiering en verlaging van de rentelasten van leningen en (iii) sportaccommodaties opnemen in een gebiedsgerichte aanpak onder gemeentelijke regie.

Het optiedocument *Amateursport fit voor de toekomst* is op 14 juni 2024 aangeboden aan de toenmalige ministers van VWS, Klimaat en Energie en BZK. In zijn najaarsbrief Sport en bewegen 2024 beschrijft de staatssecretaris Jeugd, Preventie en Sport hoe het kabinet deze sleutels wil gebruiken, o.m. bij de herijking van de Routekaart Verduurzaming Sport. Daarnaast heeft Kees Vendrik tijdens de Olympische Spelen in Parijs een inleiding gehouden over de kansen van verduurzaming voor sport voor een internationaal gezelschap.

Beleidsondersteuning

Desgevraagd of op eigen initiatief biedt het NKP input en ondersteuning bij de ontwikkeling van klimaatbeleid. Naast de eerder genoemde input voor het Klimaatplan 2024 heeft het NKP onder meer ondersteuning geboden bij de uitwerking van het Nationaal Plan Energiesystemen en aan het actieprogramma in vervolg op de kabinetsvisie burgerbetrokkenheid. Onze aandacht ging in 2024 met name naar twee thema's.

Decentraal energiesysteem

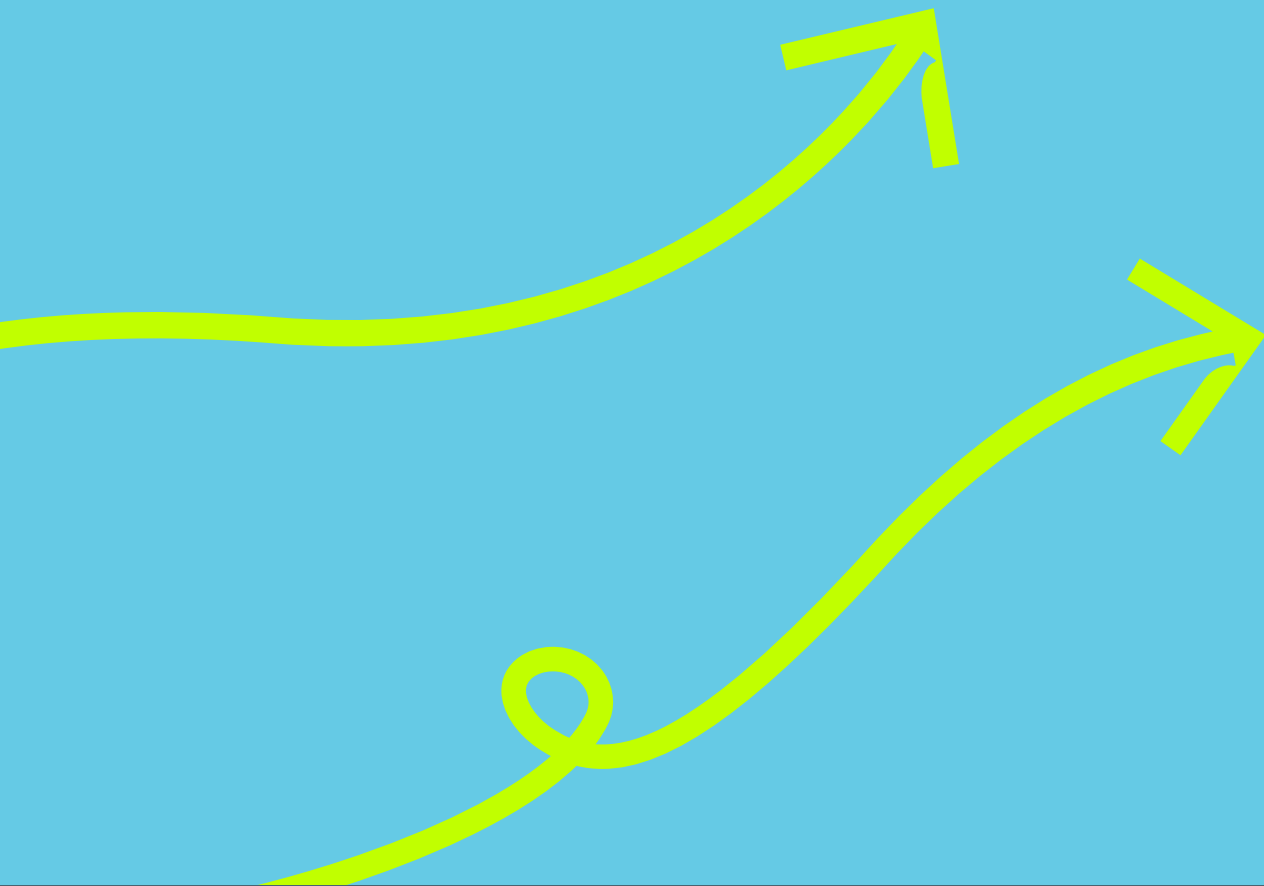
Verduurzaming van de decentrale kant van het energiesysteem is een belangrijk thema in beleidsontwikkeling en vormt ook een rode draad in het werk van het NKP. In 2024 heeft het NKP, in afstemming met de betrokken ambtenaren, op een aantal manieren vervolg gegeven aan de signalen in ons 2^e Signalenrapport '*Basis in Balans*' (november 2023). Zo is aan CE Delft opdracht gegeven om het potentieel van energiegemeenschappen in Nederland te kwantificeren en organiseerden we door het jaar heen een vijftal bijeenkomsten met vertegenwoordigers van rijk, gemeenten, netbeheerders, bedrijven, NP RES, NPLW, juristen en experts. Op basis van

praktijkcasussen is steeds gezocht naar mogelijkheden om de ontwikkeling van het decentrale energiesysteem te versterken. De belangrijkste signalen en inzichten zijn schriftelijk gedeeld met de minister van KGG (19 december). Er wordt binnen KGG gewerkt aan twee visies op het energiesysteem: een overkoepelende visie over het decentrale energiesysteem en een visie over energiegemeenschappen. KGG neemt de signalen uit beide brieven mee in de ontwikkeling van de twee visies.

Ruimte voor maatschappelijk initiatief

Sinds de start in november 2022 richt het NKP de aandacht op de vele prachtige duurzame initiatieven van burgers, ondernemers en hun gemeenschappen. Dit maatschappelijk initiatief kent een grote diversiteit: van lokale acties om mensen te helpen flink te besparen op hun energierekening tot plannen om in de regio of op het bedrijventerrein gezamenlijk duurzame energie op te wekken en de opbrengst daarvan te delen met de gemeenschap.

In het voorstel voor een Nationaal Programma Maatschappelijk Initiatief, met als titel *Lokale daadkracht versterkt* (mei 2024), formuleert het NKP vijf actielijnen waarmee het kabinet deze daadkracht in de samenleving verder kan versterken. De uitvoering van dit voorstel zou lokaal initiatief de erkenning bieden die het verdient en structurele steun geven aan initiatiefnemers en decentrale overheden in hun worsteling met bestaande regels en praktijken. Uiteindelijk maken mensen immers het verschil door zelf gezamenlijk energie te besparen of in eigen omgeving opwek van duurzame energie te realiseren. Niet zozeer omdat de overheid dat van ze verlangt, maar omdat ze met elkaar willen bouwen aan bestaanszekerheid en meer grip op de energierekening. Het ministerie KGG heeft het belang van het ondersteunen van maatschappelijk initiatief opgenomen in het ontwerp-klimaatplan als één van de uitgangspunten van toekomstig klimaatbeleid. Verder worden de actielijnen van NKP door KGG meegenomen bij de ontwikkeling van een visie op energiegemeenschappen.

Nationaal Klimaat Platform

Daalsesingel 1
3511SV Utrecht
nkp.nl

@PlatformKlimaat

nationaalklimaatplatform

**Nationaal
Klimaat
Platform**